

آسیب‌های اجتماعی نوپدید شبکه‌های اجتماعی مجازی
Emerging Social Damages of Virtual Social Networks



سیمین افشار
صمد عدلی‌پور

سرشناسه: افشار، سیمین، ۱۳۶۹.
 عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌های اجتماعی نو پدید شبکه‌های اجتماعی مجازی.
 مشخصات نشر: تهران: پارسینه، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۱۴۷ ص: مصور، جدول
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۶۹-۴۰-۱
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر
 یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
 یادداشت: کتابنامه
 شناسه افزوده: عدلی پور، صمد، ۱۳۶۴.
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۷۵۹۶۲



نام کتاب: آسیب‌های اجتماعی نو پدید شبکه‌های اجتماعی مجازی
 مولفین: سیمین افشار، صمد عدلی‌پور
 ناشر: پارسینه
 مدیر اجرایی: فریبا خادمی
 چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۶۹-۴۰-۱
 نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۴
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۸۷۰۰۰ ریال

حق چاپ این اثر، برای مولفین محفوظ است *

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، نشر پارسینه

تلفن تماس: ۶۶۹۶۸۸۱۵

فهرست مطالب

۱	پیش‌گفتار
۳	فصل اول: شبکه‌های اجتماعی مجازی و تربیت دینی دانش‌آموزان
۶	تربیت و تربیت دینی
۹	رویکردهای تربیت دینی
۹	رویکرد سه‌گانه تربیت دینی
۹	رویکرد مبتنی بر عادت
۱۰	رویکرد مبتنی بر معرفت
۱۱	رویکرد شهودی
۱۲	باقری و رویکرد تربیت دینی
۱۲	مؤلفه عقلانیت
۱۴	مؤلفه تقوای حضور
۱۵	مؤلفه ارزیابی، گزینش و طرد
۱۶	کشاورز و شاخص‌های تربیت دینی
۱۶	معرفت و بصیرت
۱۶	تفکر و تعقل
۱۷	کرامت انسانی

۱۸	عزت نفس
۱۸	اعتدال
۱۹	صبر و بردباری
۲۰	حریت و آزادی
۲۰	عمل
۲۱	نظریه های ناظر بر تأثیر رسانه ها روی مخاطبان
۲۱	نظریه استفاده و رضایت مندی
۲۴	نظریه کاشت
۲۶	نظریه ساخت یابی
۲۷	فرضیه های پژوهش
۲۸	یافته های پژوهش
۳۰	بحث و نتیجه گیری
۳۳	پیشنهادهای و ارائه راهکار
۳۵	فصل دوم: شبکه اجتماعی فیس بوک و ارزش های خانوادگی دانش آموزان
۳۷	نظریه کنش ارتباطی هابرماس
۳۸	نظریه کلی و ولخارت در مورد تأثیر گروه
۳۹	تئوری های ارتباط جمعی
۴۰	نظریه جامعه شبکه ای
۴۱	نیل پستمن و رسانه های جمعی
۴۳	یافته های پژوهش
۴۶	بحث و نتیجه گیری
۴۹	ارائه راهکار
۵۱	فصل سوم: شبکه اجتماعی فیس بوک و احساس امنیت فرهنگی و اجتماعی
۵۳	چارچوب نظری
۵۷	مفاهیم و متغیرهای پژوهش

۵۷	شبکه اجتماعی فیس بوک
۵۹	احساس امنیت فرهنگی و اجتماعی
۶۱	یافته‌های پژوهش
۶۵	بحث و نتیجه‌گیری

فصل چهارم: شبکه اجتماعی فیس بوک و نظم اجتماعی ۶۹

۷۱	چارچوب نظری
۷۱	نظریه کاشت
۷۳	نظریه امپریالیسم فرهنگی
۷۴	کاستلز و هویت‌های خاص‌گرایانه
۷۴	ولمن و اجتماعات انسانی
۷۵	نظم اجتماعی
۷۸	یافته‌های پژوهش
۸۱	بحث و نتیجه‌گیری

فصل پنجم: شبکه اجتماعی فیس بوک و تصور بدن ۸۶

۸۸	تصور بدن
۸۹	رویکردهای نظری نسبت به بدن
۸۹	رویکردهای روانشناختی و روانکاوی
۹۰	فمینیسم و بدن
۹۱	ساختارگرایی و بدن
۹۴	رویکرد پساساختارگرایی
۹۵	بست مدرنیسم و بدن
۹۵	چارچوب نظری
۹۸	یافته‌های پژوهش
۱۰۱	بحث و نتیجه‌گیری

فصل ششم: شبکه اجتماعی فیس بوک و هویت اجتماعی مبتنی بر سبک زندگی....	۱۰۶
مفهوم‌شناسی موضوع.....	۱۰۷
هویت اجتماعی.....	۱۰۷
سبک زندگی.....	۱۰۹
چارچوب نظری.....	۱۱۲
یافته‌های پژوهش.....	۱۱۶
بحث و نتیجه‌گیری.....	۱۲۱
راهکارهای پژوهش.....	۱۲۳

فصل هفتم: شبکه اجتماعی فیس بوک و کجروی فرهنگی.....	۱۲۵
چارچوب نظری.....	۱۲۸
نظریه کاشت.....	۱۲۸
نظریه امپریالیسم فرهنگی.....	۱۲۹
نظریه پیوند اجتماعی هیرشی.....	۱۳۰
یافته‌های پژوهش.....	۱۳۱
نتیجه‌گیری.....	۱۳۵
ارائه راهکار.....	۱۳۶
منابع.....	۱۳۹

جوامع در طول حیات خود با موانع و مشکلات متعددی مواجه می‌شوند که ضروری است برای کنترل مشکلات یا پیشگیری از آنها تمهیداتی را اتخاذ نمایند. یکی از موضوعاتی که جامعه کنونی با آن مواجه است گسترش فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی همچون شبکه‌های اجتماعی مجازی و دسترسی آسان به اطلاعات از طریق فضای مجازی است. در عصر حاضر، با توجه شیشه‌ای شدن مرزها هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند مانع ورود فناوری به درون کشور و دسترسی به اطلاعات گردد. ضمن اینکه این شرایط می‌تواند به عنوان یک فرصت در نظر گرفته شود؛ اما چنانچه تدابیر لازم اتخاذ نگردد می‌تواند تهدیدهایی را نیز برای جوامع به دنبال داشته باشد که از جمله آنها گسترش آسیب‌های اجتماعی نوپدید است. اصطلاح آسیب‌های اجتماعی نوپدید ناظر به برخی از آسیب‌های اجتماعی است که بروز و شیوع آنها اخیراً در جامعه مدرن افزایش یافته است. از جمله این آسیب‌ها می‌توان به آسیب‌های ناشی از اینترنت، شبکه‌های اجتماعی مجازی، ماهواره و به طور کلی آسیب‌های مرتبط با فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی اشاره نمود.

از مهمترین فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی می‌توان به شبکه‌های اجتماعی مجازی اشاره نمود. شبکه‌های اجتماعی مجازی، سایت یا مجموعه سایت‌هایی هستند که این امکان را فراهم می‌آورند تا کاربران بتوانند علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و دیگران هم این افکار و فعالیت‌ها را با آنان سهیم شوند. یک شبکه اجتماعی مجازی، مجموعه‌ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای اشخاص فراهم می‌آورد که توصیفات عمومی یا اختصاصی برای خود ایجاد کنند، یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند و از میان توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید استفاده کنند. همچنین، شبکه‌های اجتماعی مجازی، محل گردهمایی صدها میلیون کاربر اینترنت هستند که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. در واقع، شبکه‌های اجتماعی برای افزایش و تقویت تعاملات اجتماعی در فضای مجازی طراحی شده‌اند. علاوه بر این، از طریق اطلاعاتی که بر روی پروفایل افراد قرار می‌گیرد مانند عکس کاربر، اطلاعات

شخصی و علایق (که همه این‌ها اطلاعاتی را در خصوص هویت فرد فراهم می‌آورد) برقراری ارتباط تسهیل می‌گردد. کاربران می‌توانند پروفایل‌های دیگران را ببینند و از طریق برنامه‌های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

ویژگی‌های خاص دوره نوجوانی و جوانی مانند نیاز به هویت‌یابی، انگیزه پیشرفت، تمایل به کشف امور ناشناخته، نیاز به تفریح و شادی‌های عاطفی، تنوع‌طلبی و گرایش به همگام شدن با نوآوری‌های جهانی، از جمله زمینه‌هایی است که مطلوبیت استفاده از این رسانه‌ها را در بین نوجوانان و جوانان شدت می‌بخشد. در واقع، با توجه این‌که جوانان بخش مهمی از سرمایه انسانی جامعه را تشکیل می‌دهند، تغییرات اجتماعی-فرهنگی این نسل از این ظرفیت برخوردار است که منشأ دگرگونی‌هایی در دیگر سطوح جامعه باشد. از این رو، شناخت این‌که آن‌ها چگونه از قابلیت‌های فضای مجازی استفاده می‌کنند و از آن تأثیر می‌پذیرند، به یک دغدغه مهم تبدیل می‌شود. در این راستا این پرسش مطرح می‌شود که حضور نوجوانان و جوانان ایرانی در فضای مجازی شبکه‌های اجتماعی چه آسیب‌هایی را می‌تواند برای آنها در پی داشته باشد؟

کتاب حاضر، با تکیه بر یک رویکرد اکتشافی و با تلفیق و ترکیب پژوهش‌های صورت گرفته توسط نگارندگان طی سال‌های اخیر، درصدد است تصویر کلی از آسیب‌های اجتماعی نوپدید به وجود آمده به‌واسطه استفاده نوجوانان و جوانان ایرانی از شبکه‌های اجتماعی مجازی ارائه دهد.

سیمین افشار و صمد عدلی‌پور

بهار ۹۴